

Тема. Вимірювання сили струму та напруги

Теоретичні відомості та практичні поради

Сила струму – це фізична величина, що характеризує електричний струм і чисельно дорівнює заряду, який проходить крізь поперечний переріз провідника за одиницю часу.

Силу струму позначають символом I та визначають за формулою:

$$I = \frac{q}{t},$$

де q – заряд який проходить через поперечний переріз провідника за час t .

Одиницею сили струму в СІ є **ампер** (А). Крім ампера на практиці застосовують кратні і частинні одиниці сили струму: *міліампери* (мА), *мікроампери* (мкА), *кілоампери* (кА):

$$1 \text{ мА} = 10^{-3} \text{ А}; \quad 1 \text{ мкА} = 10^{-6} \text{ А}; \quad 1 \text{ кА} = 10^3 \text{ А}.$$

Для вимірювання сили струму використовують прилад, який називається *амперметром*:

- ▶ умовне позначення амперметра: $\text{—} \text{ⓐ} \text{—}$
- ▶ амперметр вмикають послідовно у коло з тим провідником, у якому необхідно виміряти силу струму;
- ▶ клему амперметра, біля якої стоїть знак «+», потрібно з'єднувати з проводом, що йде від позитивного джерела струму; клему зі знаком «-» – з тим проводом, що йде від негативного полюса джерела струму;
- ▶ не можна приєднувати амперметр до кола, у якому відсутній споживач струму.

Електрична напруга на певній ділянці кола – це фізична величина, що чисельно дорівнює роботі електричного поля по переміщенню одиничного позитивного заряду по цій ділянці.

Напругу позначають символом U і визначають за формулою:

$$U = \frac{A}{q},$$

де A – робота, яку виконує (або може виконати) електричне поле з переміщення заряду q вздовж даної ділянки кола.

Одиницею напруги в СІ є **вольт** (В). Крім вольту на практиці застосовують кратні і частинні одиниці напруги: *мілівольт* (мВ), *мікрвольт* (мкВ), *кіловольт* (кВ):

$$1 \text{ мВ} = 10^{-3} \text{ В}; \quad 1 \text{ мкВ} = 10^{-6} \text{ В}; \quad 1 \text{ кВ} = 10^3 \text{ В}.$$

Для вимірювання напруги використовують прилад, який називається *вольтметром*.

- ▶ умовне позначення вольтметра: $\text{—} \text{Ⓥ} \text{—}$
- ▶ вольтметр приєднують паралельно до тієї ділянки кола, на якій необхідно виміряти напругу;
- ▶ клему вольтметра, біля якої стоїть знак «+», потрібно з'єднувати з проводом, що йде від позитивного полюса джерела струму; клему зі знаком «-» – з тим проводом, що йде від негативного полюса джерела струму;
- ▶ для вимірювання напруги на полюсах джерела струму вольтметр приєднують безпосередньо до клем джерела.

Тема. Вимірювання сили струму та напруги

Мета: навчитися складати найпростіші електричні кола та вимірювати у них силу струму та напругу; закріпити навички роботи з амперметром та вольтметром.

Обладнання: набірне поле, джерело живлення, амперметр, вольтметр, резистор, лампа, ключ, з'єднувальні провідники, з'єднувальні модулі.

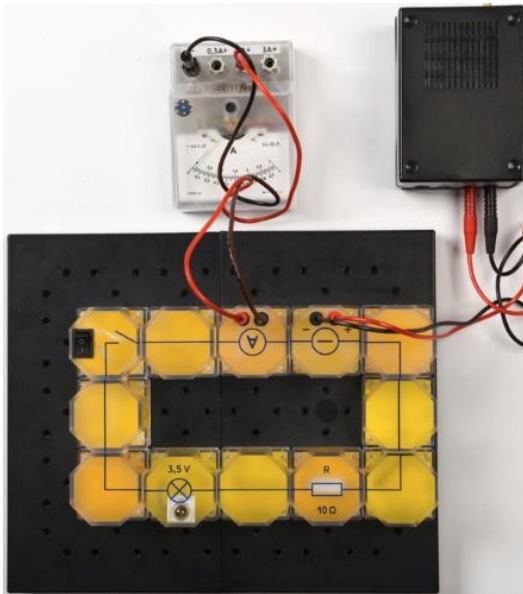

Виконання роботи

Дослід 1. Складання електричного кола та вимірювання сили струму на різних його ділянках.

1. Визначаю ціну поділки та межі вимірювання амперметра (шкала 0–3 А):
 $C_A = \underline{\hspace{1cm}}$ А;   Н.м. $\underline{\hspace{1cm}}$ А;   В.м. $\underline{\hspace{1cm}}$ А.
2. Складаю електричне коло, яке зображено на мал. 1:

Малюнок 1

3. Вимірюю силу струму, приєднавши амперметр:
  - ▶ між джерелом струму і ключем;
  - ▶ між джерелом струму і резистором;
  - ▶ між резистором і лампою.
4. Креслю схеми складених електричних кіл. Поруч записую результати вимірювань:

$$I_1 = \underline{\hspace{1cm}} \text{ А;}$$

$$I_2 = \underline{\hspace{1cm}} \text{ А;}$$

$$I_3 = \underline{\hspace{1cm}} \text{ А.}$$

5. Висновок:

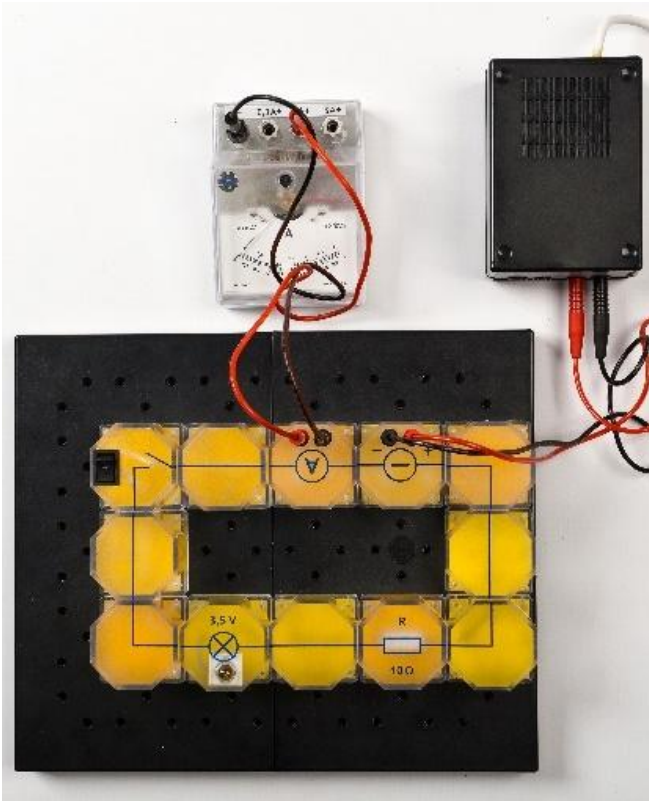

Дослід 2. Вимірювання електричної напруги за допомогою вольтметра.

6. Визначте ціну поділки та межі вимірювання вольтметра (шкала 0–6 В):

$C_B = \underline{\hspace{2cm}}$ В; Н.м. $\underline{\hspace{2cm}}$ В; В.м. $\underline{\hspace{2cm}}$ В.

7. Складіть електричне коло, яке зображене на малюнку 2:

Малюнок 2

8. За допомогою вольтметра вимірюю напругу:

▶ на лампі: $U_L = \underline{\hspace{2cm}}$ В;

▶ на резисторі: $U_R = \underline{\hspace{2cm}}$ В.

9. Для кожного з вимірювань, креслю схеми складених електричних кіл:

10. Висновок:

11. Вважаючи, що абсолютні похибки вимірювання сили струму та напруги дорівнюють цінні поділки шкали відповідного приладу, визначаю відносні похибки:

▶ вимірювання сили струму: $\varepsilon_I = \frac{\Delta I}{I_1}$; $\varepsilon_I = \text{---} = \text{---}$;

▶ вимірювання напруги: $\varepsilon_U = \frac{\Delta U}{U_1}$; $\varepsilon_U = \text{---} = \text{---}$.

12. Аналіз результатів експерименту:

Додаткове завдання

---

13. Вимірюю напругу на ділянці кола, що складається з лампи та резистора: $U_{\text{заг}} = \underline{\hspace{2cm}}$ В.
14. Вимірюю напругу на полюсах джерела струму, приєднавши вольтметр безпосередньо до клем джерела: $U_{\text{дж}} = \underline{\hspace{2cm}}$ В.
15. Порівнюю виміряні величини та роблю висновок: $\underline{\hspace{2cm}}$ В $\underline{\hspace{2cm}}$ В.

Роботу виконав учень $\underline{\hspace{10cm}}$ $\underline{\hspace{2cm}}$ класу

Роботу перевірів вчитель $\underline{\hspace{10cm}}$